

ترس بد و مذموم از نگاه قرآن

از نگاه قرآن کریم ترس مذموم به جای اینکه سعادت و کمال را برای جامعه انسانی به ارمغان آورد، افراد را گرفتار و درگیر اموری می‌نماید که در تضاد جدی با آرامش و سعادت انسانی است.

از نگاه قرآن کریم ترس مذموم به جای اینکه سعادت و کمال را برای جامعه انسانی به ارمغان آورد، افراد را گرفتار و درگیر اموری می‌نماید که در تضاد جدی با آرامش و سعادت انسانی است.

خبرگزاری مهر، گروه دین و آئین، علی بیرانوند: موضوع ترس یکی از مفاهیم و شاخص‌های اخلاقی است که به طور مشخص در فرهنگ قرآن مورد توجه قرار گرفته است. در واقع می‌توان این چنین بیان داشت مسائلی که در رابطه با ترس در فرهنگ قرآن بیان شده موضوعات بسیار مهمی هستند که کمک شایانی به مدیریت صحیح ترس می‌کنند. رهنمودهای کلیدی و شگفت‌انگیزی که توجه به آنها می‌تواند انسان را در مسیر صحیح سبک زندگی قرآنی قرار داده و سعادت واقعی را برای دنیا و آخرت افراد به دنبال آورد.

غریزه ترس موضوعی است که به طور خدادادی در وجود همه موجودات زنده نهادینه شده است. غریزه‌ی طبیعی که بیشتر در خدمت حیات و بقای موجودات زنده بوده است؛ چرا که با وجود ترس موجودات زنده واکنش صحیح در برابر خطر از خود نشان می‌دهند. ولی در برخی از اوقات غریزه ترس از دایره و مدیریت عقل و شرع خارج شده و بیشتر جنبه افراط و یا تغریب به خود می‌گیرد. باید دانست که جنبه منفی این نعمت خدادادی آثار و پیامدهای مخربی را برای افراد به بار خواهد آورد. در ادامه به برخی از موارد و مصادیق ترس مذموم در فرهنگ قرآن اشاره خواهیم داشت.

از نگاه قرآن کریم ترس مذموم به جای اینکه سعادت و کمال را برای جامعه انسانی به ارمغان آورد، افراد را گرفتار و درگیر اموری می‌نماید که در تضاد جدی با آرامش و سعادت انسانی است. در این چنین مواردی به جای اینکه حیات مادی و معنوی انسان در امنیت قرار گیرد عملاً حیات انسانی در معرض خطر قرار می‌گیرد که در اینجا به برخی از آنها اشاره می‌شود:

۱ - ترس در مصاف با تشکیل خانواده

یکی از مصادیق ترس مذموم و ناپسند، ترسی است که مانع تشکیل خانواده و همچنین مانع بهره‌مندی از نعمت فرزندآوری در زندگی می‌شود. موضوع بسیار مهمی که به خوبی در فرهنگ قرآن و اهل بیت (علیهم السلام) مورد توجه قرار گرفته است. «وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ خَشْيَةَ إِمْلَاقٍ ۖ نَحْنُ نَرِزُقُهُمْ وَإِيَّاكُمْ ۚ إِنَّ قَتْلَهُمْ كَانَ خِطْئًا كَبِيرًا»؛ [۱] و از بیم تنگدستی فرزندان خود را مکشید. ماییم که به آنها و شما روزی می‌بخشیم. آری، کشتن آنان همواره خطایی بزرگ است». از این آیه به خوبی استفاده می‌شود که اوضاع اقتصادی اعراب جاهلی تا بدان جا سخت و ناراحت‌کننده بوده که حتی گاهی فرزندان دل‌بند خود را از ترس عدم توانایی اقتصادی به قتل می‌رساندند. تعبیر به "خَشْيَةُ إِمْلَاقٍ" نیز اشاره لطیفی به نفی این پندار شیطانی است، در واقع می‌گوید این تنها یک ترس است که شما را به این خیانت بزرگ تشویق می‌کند، نه یک واقعیت. ضمناً باید توجه داشت که جمله "كَانَ خِطْئًا كَبِيرًا" با توجه به اینکه "كان" فعل ماضی است اشاره و تاکید بر این موضوع است که قتل فرزندان گناهی است بزرگ که از قدیم در میان انسان‌ها شناخته شده، و زشتی آن در اعماق فطرت جای دارد، لذا مخصوص به عصر و زمانی نیست. [۲]

۲- ترس از جنگ و جهاد فی سبیل الله

یکی از موارد و مصادیق روشن ترس مذموم در فرهنگ قرآن ترس از مردن و ترس از وارد شدن در جنگ و جهاد با معاندان و دشمنان است. موضوعی که می‌توان آن را در قالب فرار از جهاد ذکر کرد. آیات مشخصی از قرآن کریم به این موضوع اختصاص یافته و کسانی که از جهاد ترس و دل‌هره دارند و تن به جهاد نمی‌دهند به شدت نکوهش شده‌اند: «أَمْ لَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ قِيلَ لَهُمْ كُفُّوا أَيْدِيَكُمْ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ إِذَا قَرِيقٌ مِنْهُمْ يَخْشَوْنَ النَّاسَ كَخَشْيَةِ اللَّهِ أَوْ أَشَدَّ خَشْيَةً وَ قَالُوا رَبَّنَا لِمَ كُتِبَ عَلَيْنَا الْقِتَالُ لَوْ لَا أُحْزِنُنَا إِلَى اللَّهِ؟» [۳] آیا ندیدی کسانی را که (در مکه) به آنها گفته شد: «فعلا» دست از جهاد بدارید! و نماز را برپا کنید! و زکات بپردازید!» (اما آنها از این دستور، ناراحت بودند)، ولی هنگامی که (در مدینه) فرمان جهاد به آنها داده شد، جمعی از آنان، از مردم می‌پرسیدند، همان گونه که از خدا می‌ترسند، بلکه بیشتر! و گفتند:

«پروردگارا! چرا جهاد را بر ما مقرر داشتی؟! چرا این فرمان را تا زمان نزدیکی تأخیر نینداختی؟!» به آنها بگو: «سرمایه زندگی دنیا، ناچیز است! و سرای آخرت، برای کسی که پرهیزگار باشد، بهتر است! و به اندازه رشته شکاف هسته خرمایی، به شما ستم نخواهد شد!»

۳- ترس از استکباری و ابرقدرت های جهانی

کسانی که قلب و روح خود را در مکتب قرآن و اهل بیت (علیهم السلام) پرورش داده اند تنها از خدای متعال می هراسند و از عملکرد خود بیمناک هستند. برخلاف این رویکرد برخی افراد به جای اینکه از خدای متعال خوف و ترس داشته باشند، از ابرقدرت های جهانی و مستکبرین جهانی می ترسند که مبادا از ناحیه آنها ضرری به ایشان وارد شود. این چنین افرادی به هیچ عنوان جرأت و توان رویارویی با مستکبرین را ندارند. «أَلَا تُقَاتِلُونَ قَوْمًا نَكَثُوا أَيْمَانَهُمْ وَ هَمُّوا بِإِخْرَاجِ الرَّسُولِ وَ هُمْ بَدَؤُكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ أَ تَخْشَوْنَهُمْ قَالَهُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَوْهُ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ؛ [۴] آیا با گروهی که پیمانهای خود را شکستند، و تصمیم به اخراج پیامبر گرفتند، پیکار نمی کنید؟! در حالی که آنها نخستین بار (پیکار با شما را) آغاز کردند؛ آیا از آنها می ترسید؟! با اینکه خداوند سزاوارتر است که از او بترسید، اگر مؤمن هستید!»

بسیاری از دولتهای اسلامی در زمان کنونی مبتلا به این درد و بیماری مهلک شده اند، بیماری خطرناکی که اساساً ریشه در ترس و بزدلی دارد. ترس از ابرقدرت های به گونه ای موجب انفعال آنها شده که دقیقاً در راستای موازین و خواسته های نامشروع آنها گام بر می دارند، ترسیدن از آمریکا و خلاف میل و انتظار او عمل نکردن تنها گوشه ای از این ترس مذموم است. نمونه دیگر این تراژدی غمبار به رسمیت شمردن اسرائیل جنایت کار و وارد مذاکره و گفتگو شدن با آنهاست. این موارد اندک تنها گوشه ای از این بزدلی و ترس نامیمون است.

پی نوشت ها:

- [۱]. سوره مبارکه اسرا آیه ۳۱.
- [۲]. مکارم شیرازی، تفسیر نمونه، ج ۱۲&؛ rlm، ص ۱۰۲.
- [۳]. سوره مبارکه نساء، آیه ۷۷.
- [۴]. سوره مبارکه توبه، آیه ۱۳.